

SLOVENE.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemati velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto.
Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema upravnništvo in ekspedicija v „Katoliški Tiskarni“, Vodnikove ulice št. 2.

Oznaniila (inserati) se sprejemajo in velja tristopna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr., če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma se ne sprejemajo.

Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob 1/6. uri popoldne.

Štev. 212.

V Ljubljani, v soboto 17. septembra 1892.

Letnik XX.

O katoliški zavesti.

Slavnostni govor prevzvišenega gospoda knezoškofa ljubljanskega dr. Jakoba Missia v ljubljanski stolni cerkvi o priliki I. slovenskega katoliškega shoda dné 31. avgusta 1892.

Predragi v Gospodu! Slišali ste te dni že marsikaj o katoliški zavesti. In vendar hočem govoriti o njej danes še tudi jaz.

Da se sploh more reči, ta ali oni ima zavest o tej ali oni reči, treba mu je živega prepričanja o njej, goreče vneme za-njo, velikodušne pripravljenosti, delati in žrtvovati se za-njo.

Tega treba tudi za katoliško zavest.

Zavedno-katolišk mož mora s ponosnim prepričanjem čutiti se katoličana; mora z največjo vnemo in zato pred vsem čuti nad tem svojim imenom — ker odločilnim za večnost; mora, ako treba, tudi kaj pretrpeti za-nj, ne pa se ga sramovati, ne ga skrivati ali boječe stiskati v zakotje.

Zato se katoliški zavesti nikakor ne zadostuje samo s kakimi pobožnimi frazami; tudi ne z nekaterimi splošno-verskimi resnicami; ampak cela katoliška vera ji mora biti podlaga, sad pa življenje in ravnanje po načelih katoliške cerkve.

Katoličanstvo vse sloni na resnici, da je Jezus Kristus pravi Bog. To je prva in temeljna resnica katoliške vere, iz katere vse druge zajemajo svojo luč in trdnost, iz katere zjema svoje vodilo in svojo moč tudi katoliška zavest.

A sedaj mi morebiti kdo poreče: O hvala Bogu! Če je pa taka, potem je pa že dobro za nas. Vsi verujemo, da je Jezus Kristus pravi Bog; torej imamo tudi vsi katoliško zavest. „Hvala Bogu“, rečem tudi jaz, če je res tako. A, zraven ljudij, ki sploh ne verujejo na Boga in sina njegovega Jezusa

Kristusa, se nahaja le predosti tudi takih, katerim ne manjka sicer prepričanja, da je Jezus Kristus pravi Bog; a to prepričanje jim spi nedelavno le samo v umu, njih src pa njim ne ogreva, in dosti manj še prodere do dejanj. In bojim se, da tacega mrtvega, brezvspešnega prepričanja ne manjka tudi med nami.

Zares. Če je Jezus Kristus pravi Bog, so božje tudi vse njegove besede in vsi njegovi nauki. Ne gre torej, iz verskih resnic, katere nam je razodel, izbirati si samo onih, katere nam ugajajo, drugih pa prezirati. Ne gre, videti n. pr. v Kristusu Bogu samo „učenika ljubezni“, sodnika vseh živih in mrtvih pa, ki bode človeškim delom prisodil ali pekel ali nebesa, pripisovati samo verskemu fanatizmu. — Če je Jezus Kristus pravi Bog, so božje tudi njegove zapovedi in njegovi ukazi. Ne gre torej, razločevati med zapovedmi in zapovedmi, ampak treba izpolnjevati je vse; zato med drugimi tudi tisto, ki se tiče sv. obhajila, in o kateri Jezus Kristus sam reče: „Ako ne bote jedli mesa Sina človekovega, in pili njegove krvi, ne bote imeli življenja v sebi“. (Jan. 6, 54.) — Dalje. Če je Jezus Kristus pravi Bog, so božji tudi njegovi vzgledi in njegova dejanja. Ne gre torej, zaničevati zapovedanih postov. Saj se je Jezus Kristus sam postil, in je tako z lastnim vzgledom posvetil post. Istotako ne gre, opuščati službe božje ob zapovedanih dneh, ako nočemo biti nekaj obsojeni, ker nismo ravnali po dejanju Kristusovem, ki je tudi on redno obiskaval tempelj Jeruzalemski in v sinagogah molil nebeskega Očeta. — Če je Jezus Kristus pravi Bog, so božje tudi vse njegove naredbe in naprave v naše izveličanje, so božji sv. zakramenti, je božja sveta spoved, in ne gre zanemarjati je, kakor malo gre zanemarjati Boga samega.

Tako torej bi se morala kazati katoliška za-

vest: v doslednosti krščanskega verovanja in krščanskega ravnanja. „Bog je, ki govori; Bog, ki zapoveduje: treba torej vbogati ga brez pogojno, brez mejno“ — tako izpoveda in ravna zavest, ki hoče biti vredna tega imena. A kolikim manjka te doslednosti, kolikim tudi med nami; in kako bi se razun omenjenih dalo naštetih še marsikaterih drugih rečij, pri katerih je manjka!

Posebno pa nam dosledne take zavesti manjka gledé sv. cerkve; in smelo se trdi, da smo se kakih sto let sem ravno v tem oziru le preveč odvadili pristnemu katoliškemu mišljenju, da smo se odvadili, izvajati in priznavati posledice, ki se naravno izhajajo iz bistva Kristusove cerkve. Gleda se v sveti cerkvi skoro jelino le človeška njena stran, a božja se prezira; in godi se ji nekako jednako, kakor se je godilo Sinu božjemu na križu, ko se je kazal v slabosti človeške svoje nature, mogočnost božje pa je zakril: psuje se, zametuje se, ali vsaj zasmehuje in zaničuje se.

In vendar — če je Jezus Kristus pravi Bog, je božja tudi ustanovljena od njega sv. cerkev, in se moramo torej držati tudi nje, ako se hočemo držati Boga.

Da, predragi v Gospodu! Sv. katoliška cerkev je božja in ni nič drugega, kakor Kristus, ki po njej dušno nadaljuje svoje življenje in svoje delovanje, svoje boje in svoje zmage med nami. Prišel je on jedini Zveličar vsega človeštva na ta svet, a zveličavno to delovanje izvršuje le po svoji cerkvi. Njej se izroči; od njenih naporov stori odvisen uspeh svojih trudov, svojega trpljenja in svoje smrti; v njene roke položi osodo svojega kraljestva nad nami. — Uči nas Kristus; a uči nas po svoji cerkvi svete vere, brez katere ni mogoče, dopasti Bogu. (Hebr. 11, 6.). Posvečuje nas Kristus; a posvečuje nas po zakramentih sv. cerkve, in tako nam deli

LISTEK

Prijatelja.

Spisal Guy de Maupasant.

Parizu se je slabo godilo, ko so ga Prusi oblegali. Ptice so pojemale na strehah in drevesih, prebivalcev v kanalih je primanjkovalo. Ljudje so jedli, karkoli so dobivali. Morissot, sicer urar, v sili pa tudi krojač, se je sprehajal nekega jutra meseca prosinca po nasipu z rokama v žepih in s praznim želodcem. Ustavil se je pred svojim prijateljem Sauvage-om, s katerim se je bil seznanil na bregu.

Vsako nedeljo pred vojsko je šel Morissot od doma s palico in pločnato zaklepuico, sedel na argenteuilsko železnico, izstopil v Kolombah ter prišel peš na otok Marante. Komaj je prišel, je začel ribe loviti in lovil je do noči.

Vsako nedeljo je srečal malega možička, precēj debelega in dobrega, Sauvage-a, branjevca iz ulice Matere Božje Loretanske, enako gorečega ribiča. Preživela sta čisto celi poldan drug poleg drugega, s protom v roki in sprijateljila sta se.

Včasih nista govorila, včasih pa; vendar dobro sta se razumela, ker sta imela enake težnje in želje, enake misli. Spomladi, okoli desete ure, ko je solnce začelo greti prijatelja v hrbet, je dejal Morissot svojemu sosedu:

„Kako prijetno, je-li?“

Sauvage je pa odgovarjal:

„Ne poznam nič boljšega.“

To jima je zadostovalo, da sta se spoštovala in razumela.

Jeseni, proti večeru, ko sta gledala v vodi nebo, katero je zahajajoče solnce krvavo pobarvalo, je pogledal Sauvage prijatelja in smehljajoč se pristavil:

„Kakšen prizor!“

Morissot pa gledajoč vedno trnek, odgovori:

„To je krasnejše, kakor nasip, kaj ne?“

Ko sta se torej srečala onega jutra meseca prosinca, pozdravila sta se, segla si v roke, in Sauvage se pritoži:

„Glejte, kaj se je zgodilo!“

Morissot žalosten zašepeta:

„Kakšno vreme pri vsem tem imamo! Danes je prvič lepo.“

Nebo je bilo res lepo in višnjevo. Gresta drug poleg drugega, oba žalostna in v sanjah.

Morissot začne sedaj pogovor:

„Kaj pa lov? Kakšen spomin?“

Sauvage pa vpraša:

„Kdaj bodeva zopet začela?“

Stopita v majhno kavarno in pijeta absint. Ko ga izpijeta, gresta zopet na sprehod.

Morissot se ustavi in izrazi željo:

„Še jeden kozarček vina?“

Sauvage je zadovoljen: „Prosim!“

Gresta v vinotoč. Ko sta prišla ven, sta bila že nekoliko omamljena. Zunaj je bilo prijetno, vesterček ju je hladil.

Sauvage, kateremu je pihajoča sapa posebno ugajala, se ustavi in pravi: „Kaj pa, ko bi šla tja?“ in mahne z roko proti otoku Marante.

„Kam pa?“ vpraša Morissot.

„Na ribe, vendar.“

„Da, toda kam?“

„Na najin otok. Sprednje francoske straže so blizu Kolomb. Polkovnika Dumoulina poznam in ta bode nama že dovolil.“

Morissot se je od hrepenenja kar stresel: „Grem!“

Razšla sta se, da bi vzela potrebne reči za ribji lov. Čez eno uro sta bila že na potu. Prideta do vile, v kateri je stanoval polkovnik. Zasmejala se je, ko sta mu svojo ábotno prošnjo izrazila. Vendar pa je jima dovolil ter dal tudi dovoljenje pismeno.

Kmalu sta bila za sprednjo stražo, šla skozi zapuščene Kolombe. Bilo je okoli najstarejše ure. Vas Argenteuil je bila popolnoma mirna, mrtvaško mirna.

Sauvage kazajoč s prstom na planine orgemontske, zagodrnja:

„Prusi so tam gori!“

Neki nemir ju je sedaj vznemirjal. Prusi! Nikoli jih nista bila videla, toda čutila sta jih že dva meseca pri Parizu.

Pri spominu na Pruse polasti se obeh strah.

„Kaj, ako bi jih srečala?“ zajeclja Morissot.

življenje milosti, brez katerega ni vhoda v nebеса. Vodi nas Kristus; a vodi nas po tistih, katere je poslan od njega „sveti Duh škofo postavil, vladati cerkev božjo“ (Dejanje apost. 20, 28), in zaukazati nam, kaj imamo storiti, kaj opuščati, da zagotovimo svoje izveličanje.

Še celo o se bno svoje bivanje med nami: v najsvetejšem Zakramentu, nadaljuje Kristus le po svoji cerkvi: po duhovnikih.

In če ima boj zoper sveto cerkev, komu prav za prav veljajo? Nauki Kristusovi so, katere oznanja sv. cerkev, in ki razdražijo ljudi; svetost Kristusova in njegove zapovedi so, katere povdarja sv. cerkev, in ki razburjajo ljudi, ker njim očitajo njihove pregrehe; kraljestvo Kristusovo je, za katero se bojuje sv. cerkev, kateremu pa se nočejo upognuti. Odpovej se, cerkev, danes Kristusu, in jutri si prosta vsega nasprotovanja. Prosta? Ne — tedaj še-le v verigah vseh človeških sil, in sužnja vseh strastij!

A, križana s Kristusom, cerkev tudi zmaguje s Kristusom. Napadana od vsakovrstnih zmot ostane nezmotljiva, ker po njej uči, ki je resnica sama. Poganjana od vsega, kar se imenuje na zemlji mogočno, vedno zopet vstaja — neporušna, vekovita, neumrljiva, ker ž njo trpi, a ž njo tudi zmaguje nedosežna vsaki sili, Kristus Bog, ki je s svojo smrtjo premagal smrt.

Tako je katoliška cerkev res živč med nami Kristus: on Bog in človek, in ona s človeškimi močmi izvršujoča božje oblasti; on jeden, ki je v svoji osebi le jedno človeško naravo združil z božjo, in ona jedina med vsemi, kateri je izročil svoje oblasti in podal svoje moči; on kralj nebes in zemlje, in ona na zemlji odločujoča večno našo osodo, ker zavezano ali razvezano je tudi v nebesih, kar ona zaveže ali razveže na zemlji.

Taka je katoliška cerkev. Sedaj pa vprašam, je-li temu odgovarja naša zavest, zavest vseh tistih, ki se imenujejo katoličane? Poglejmo!

Med katoličani je dandanes prav dosti taci, ki spoznavajo sicer to ali ono resnico katoliške vere, in ki tudi držijo to ali ono zapoved katoliške cerkve; a papež in škofje so njim popolnoma tuja reč. Kaj naj verujejo, kaj naj izpolnjujejo, določajo sami po svoji vednosti in po svoji volji. Očividno je, da tako ravnanje ni katoliško, in da ni katoliške zavesti v njem. Ker jedna izmed verskih resnic in verskih zapovedij, katero mora vsakdo spoznavati in držati, ki po resnici in pravici hoče biti katoličan, je tudi ta, da imajo učiti vsakratni škofje, oziroma, da se ima učiti od vsakratnih škofov, kaj naj se veruje, in kaj naj se izpolnjuje, da se doseže zveličanje. Beseda: „Učite vse narode“ — ta oblast ob enem in ta dolžnost, od Kristusa naložena apostolom in njih naslednikom, velja, kakor ob prvih časih sv. cerkve, istotako še dandanes, in bode veljala, dokler bode imelo narodov, t. j. do konca sveta. Ni torej katoliškega verovanja, in ni katoliškega ravnanja, ki bi moglo biti ne-

odvisno od vsakodobnih škofov in papeža, kot jedinih od Kristusa postavljenih posredovalcev v zadevi vere in verskega življenja. In čeprav bi kdo v se drugo veroval in v se drugo izpolnjeval, kakor velela sveta cerkev, tajil pa to resnico in to zapoved, da mora namreč naša vera in versko naše življenje sloneti na škofih zjedinjenih s papežem, in od njih dobivati svojo smer, bi vendar tako vedenje ne bilo katoliško in ne zveličavno za večno življenje.

Ne veliko boljšega spoznanja o tem, kaj je katoliško, kažejo tisti, ki mislijo, da smejo škofje zaukazovati le to, kar je že itak zapovedano v božjih zapovedih, prepovedovati le to, kar je že tam prepovedano ali že samo v sebi greh. Ne, škofje niso postavljeni samo za to, da jedino le ponavljajo, kar je bilo že nekdanj izrečeno; ne, da le kažejo kakor s prstom na že obstoječe. Ne proglašajo samo nekdanjih zapovedij, ampak dajejo tudi sami novih, kakor je, gledé na vedno spreminjajoče se razmere javnega in zasebnega življenja, spoznavajo primerne in potrebne, da ostane tudi v novih slučajih in v novih položajih mišljenje in ravnanje naše v soglasju z vero in njenimi zapovedmi. Novi časi, nove potrebe, nove nevarnosti. Zato pa tudi nove postave in nove zapovedi. Te zapovedi in vodila v verskem oziru dajejo nam vsakodobno višji naši pastirji, kot od Kristusa postavljeni čuvaji in zastopniki sv. vere. Treba jih torej ubogati kot namestnike Kristusove; ubogati tudi tedaj, kadar nam dajo nove postave; ubogati tudi, kadar ne gre za reč že samo v sebi grešno, ampak še-le od njih prepovedano. Ker dolžnost pokorščine ne veže samo takrat, ko je reč grešna in še vrh tega prepovedana, ampak sploh, kakor hitro je djana pod postavo. Tudi takrat, ko se je dala prva zapoved na tej zemlji, se to ni godilo, kakor da bi bil strupen prepovedan sad in zato škodljiv človeškemu življenju. In bilo je greh, prelomiti to zapoved in jesti od istega sadu, jedino le zato, ker je bilo prepovedano. Tako torej prava in pristna katoliška zavest ne išče izgovorov nepokorščine, rekoč: saj to ni greh; ampak kakor hitro vé, da je ta ali ona reč prepovedana, oziroma zapovedana, ji to zadostuje. Ker greh je storiti ali ne storiti to, kar je prepovedano oziroma zapovedano.

Pokorščina torej, to je prepotrebna in bistvena vez v katoliški cerkvi; pokorščina v tem, kaj naj se veruje, pokorščina tudi v tem, kako naj se ravna. V tej čednosti odlikovati se mora vsak katoličan. A jih je veliko, ki so, ravno kar se tiče ravnanja po želji sv. cerkve, jako boječji, čeprav vsled tega, da je cerkev živč med nami Kristus, ravnanje in mišljenje po cerkvenem duhu ni drugo, kakor ravnati in misliti po Kristusu Bogu, torej največja modrost. A kakor rečeno, v tem oziru je mnogo katoličanov dandanes jako občutljivih in boječjih, da bi se le ne zahtevalo preveč od njih — prizor nekako jednak, kakor če se otroci bojé, da bi oziraje se na očeta ali mater jih le nikakor preveč ne spoštovali. Natančno, natanko se zato preiskuje, li niso tu ali tam

prekoračene meje cerkvenega delokroga. „To spada v politiko; pri tem cerkev nima nič govoriti“, se kaj hitro sliši. In vendar tudi politika ni izvzeta od cerkvene razsodbe. Kako to? Gotovo je Bogu, ravno ker je Bog, vse podvrženo; vse, vse, tudi politika. In gotovo velja tudi o delovanju politike: „Kaj koristi človeku, čeprav ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?“ (Mat. 16. 26.) A Kristus je Bog; in kako naj ravnamo, da ne le ne pogubimo, ampak da rešimo svojo in svojega bližnjega dušo, uči nas Kristus. Prav zato je Kristus Bogu, in učitelju vsega človeštva, podvržena tudi politika, in se mora, ako noče kedaj postati pogubonosna, vselej in v prvi vrsti ozirati na Kristusa. A Kristus uči nas po svoji cerkvi, in po njej nam kaže pravo in rešilno pot v večnost. Zato mora politika, ako noče delati zoper Kristusa, in pri svojem poganjanju za časne naše koristi ne spraviti v nevarnost naše večnosti, ozirati se, kakor na Kristusa, tako na cerkev, njegovo namestnico.

Najmanj pa se sme politika odtegovati cerkveni razsodbi, ko se ima določiti, kako naj se ravna in kako naj se postopa, da se medsebojne razmere med cerkvijo in državo ne shujšajo cerkvi na škodo, da se ne kratijo cerkvene pravice, in da se zboljša in pospešuje javno versko stanje. Ali pa si li upa kdo trditi, da so poprejšnji sveti Oče prestopili svoj delokrog, ko so, gledé na cerkvene razmere na Italijanskem, razsodili in napovedali tamošnjim katoličanom: „Ne izvoljencev, ne volilcev“; ne eletti, ne elettori; t. j. naj se nikakor ne vdeležujejo političnih volitev? Ali da so sedanji papež prekoračili meje svojega področja, ko so pred kratkim zaukazali katoličanom na Francoskem, naj pustijo na strani, kar jih loči, in naj se vsi postavijo na jedna in ista tla, da morejo potem toliko izdatneje, ker s skupnimi močmi, braniti pravice sv. cerkve in pospeševati verske koristi svoje domovine? Tudi politika torej spada v cerkveni delokrog, kolikorkrat se posredno ali neposredno tiče cerkvenih zadev, in nobeden zaveden katoličan ne more tajiti, da o sebi in svojih koristih ima prvo in zadnjo besedo — cerkev, in le cerkev, in da mu ta beseda mora biti sveta in vodilo za njegovo politično postopanje.

Bilo je torej popolnoma krivo, ko so n. pr. gledé verske šole nekateri politiki rekli, da so sicer tudi oni za njo, vendar pa ne za tako, kakoršno zahtevajo škofje. Bilo je krivo. Ker katoliško-verske šole — in za katoličane druge ne more, ne sme biti — katoliško-verske šole ni mogoče imeti brez cerkve; katoliška cerkev pa zopet ni mogoča brez škofov, katerih mesto je od Jezusa Kristusa samega postavljeno, in je torej bistveno, ne ločljivo od cerkve. Zato, kdor hoče katoliško-versko šolo, mora ali hoteti tako, kakoršno hočejo škofje, ali pa je sploh noče.

Kakor je krivo tako ravnanje gledé šole, tako je neko drugo, skoro bi rekel, smešno, če ne za-

(Dalje v prilogi.)

Sauvage odgovarja s pariško lahkomišljenostjo: „Ponudila jim bodeva ocvrto ribo.“

Vendar sta omahovala; tiho se je jima sumljivo zdelo, dokler se Sauvage ne odloči: „Pojdiva, toda oprezno!“

Stopita v vinograd, pripogneta se in se splazita vedno se ozirajoč. Le nekaj korakov, in sta pri bregu. Zato jo hitro vdereta in se v bičji skrijeta. Morissot položi uho na tla in posluša, če bi bil morda kdo blizu. Ne sliši nič. Pomirita se in začneta ribariti.

Sauvage je ulovil prvega šarina, Morissot drugega, in potem je vsak trenotek eden ali drugi potegnil trnek s srebrno ribico. Lov je dobro vspeval. Ribe sta davala v gosto mrežo, ki je do vode segala. Srečno veselje je oba napolnovalo in bilo je tem srčneje, ker že dolgo časa nista lovila. Solnce jih je prijazno grelo, pozabila sta na vse.

Tu pa slišita globok hrum, kakor bi iz zemlje izhujal; vse se je streslo. Začeli so topovi péti svojo grozno pesem. Morissot se obrne in zagleda na Valerijanskem hribu oblček dima. Nekaj trenotkov mine, in glej, drugič se zakadi in se sliši strel. Potem je postajalo streljanje vedno hitrejše in močnejše. Sauvage zmaje z ramo in izpregovori: „Že zopet začénjajo!“

In Morissot, poln jeze, zagodrnja: „Precéj neumni so, da se tako pobijajo.“

„To je huje, kakor pri živali,“ pritrjuje njegov tovariš.

Morissot, ki je vjel belico, slovesno dostavlja:

„Tako se bode vedno godilo, dokler bodo vladarji.“

„Republika bi ne bila vojske začela“, popravlja ga Sauvage.

„S kralji imamo vnanjo vojsko, z republiko pa doma“, brani se urar.

Tako sta se naprej menila. Valerijonski hrib je grmel brez prenehanja. Kroglice so razdirale hiše, morile ljudi, napolnovale s strahom srca žen, mater, hčera in sestra.

„To je življenje!“ toži branjevec.

„Recite raje smrt“, dostavlja z nasmehljajem Morissot.

Zdaj pa čujeta nad seboj nekoga. Obrneta se ter z grozo zagledata štiri pruske vojake. Od strahu izpustita prota. Prusi ju primejo, zvežejo, vržejo v čolnček in prepeljejo na otok. Za hišico na otoku vidita 20 nemških vojakov. Popred sta še mislila, da je popolnoma zapuščena.

Velik vojak ju vpraša v lepi francoščini: „Gospoda, ali sta veliko nalovila?“

Drug vojak položi pred častnika polno mrežo. Le-ta se nasmeje in pravi: „No, kakor vidim, ni šlo slabo. Toda gre za drugo reč. Pazita in nikar se ne motita. Vi dva sta ogleduha. Vjel sem vaju in dam ustreliti. Na videz sta lovila ribe, v resnici sta pa gledala, kje sem jaz s svojimi vojaki. Vojska je vojska. Ako se torej hočeta vrniti, recita mi geslo; poznata je gotove, drugače bi ne bila sem prišla.“

Prijatelja sta obnemela.

Častnik vnovič prične: „Nihče ne bode izvedel in vi dva se na skrivnem povrneta domov. Ako ne povesta, bodeta precej mrtva. Izvolita tedaj!“

Ne zganeta se nič, ust tudi ne odpreta.

Prus ju zopet nagovarja: „V petih minutah sta na dnu vode. V petih minutah! Imata vendar tudi prijatelje in sorodnike, je-li?“

Morissot in Sauvage stojita kakor stebra.

Nemec ukaže dvajsetim vojakom nemški, kaj naj naredé. Francozoma pa mrzlo veli: „Eno minuto časa imata še, več tudi sekunde ne.“ Potem se hitro vzdigne, prime Morissota za ramo, pelje ga v stran in mu zašepeta: „Hitro, geslo? Vaš tovariš ne bode izvedel.“

Morissot molči.

Prus stori enako še Sauvagom, tudi ta molči. Zopet stojita drug poleg drugega. Priporočita vsak svojo dušo Bogu, prosita ga za odpuščanje grehov in se poslovita med poveljem častnikovim: „Z Bogom, gospod Sauvage! Z Bogom, gospod Morissot!“

Zdaj se čuje povelje. Dvanajst strelov zagrmí. Sauvage pade na obraz, Morissot na svojega druga z obrazom, obrnjenim proti nebu. Na to privežejo na noge kamenje in vržejo oba zvesta prijatelja v vodo.

„Zdaj pride vrsta na ribe“, reče sam sebi častnik. „Viljem!“ pokliče svojega slugo; „pripravi mi ribe, ocvrta jih, dobre bodo.“

lostno. Ima namreč političnih listov, ki, vsaj kader njim kaže, hočejo biti katoliški, vendar pa se ničesar ne bojijo toliko, kakor očitania, da so jim merodajni škofje. „Oh, tega pa ne,“ zavpijejo na vso moč, kakor bi šlo za največjo nesrečo; in ne najdejo ne zadosti besed, kako zatirjevati, da temu ni tako; ne zadosti dokazov, da so „samostalni“. Če pa vendar le rečejo kako prijazno tudi cerkvi in v soglasju s škofi — kar véasi mora biti že zaradi lepšega — se zato malo da ne še opravičujejo; in ne, da bi njim njihovi nazori bili pravi, ker se vjemajo z višjimi pastirji; ampak nasprotno: pravi poudarek in prava znamenitost rečem zastopanim od škofov pride še le od tod, da tudi oni — samostalni — spoznajo in sodijo, njim pritrjevati! Zares, čudno tako katoličanstvo, in prežalostno, ako se smatra za mogoče, biti s Kristusom in ne ob enem s Kristusovo cerkvijo; s cerkvijo in ne s škofi, na katere, kakor na svoje stebre, je zidana. Ne, nikakor ni katoliško — mišljenje in ravnanje zoper škofo, ali le tudi brez škofov; ampak, kakor so oni, v jedinstvi s papežem, bistven in glaven faktor katoliške cerkve, tako se ta faktor tudi povsod mora nabijati, kjer gre za katoliško stvar, in se nikjer ne sme prezirati, kjerkoli se hoče biti in govoriti katoliški.

To je tako res, da tudi katoliški shod ni katolišk že zato, ker na njem zborujejo možje katoliške vere, ampak ker se zraven tega držijo svojih škofov. Istotako se resolucije takih shodov, posredno ali neposredno zadevajoče cerkvene reči, morejo imeti za katoliške le toliko, kolikor njim ne oporekajo škofje, če prav so morda sklenjene po ogromni večini ali celo soglasno. To treba poudarjati in pomniti zlasti dandanes, v parlamentarnih naših časih, ko le večina glasov vse odločuje, in ko se tudi v razprave reči, tikajočih se cerkve in njenega stanja, hoče vrvati neki parlamentarizem, zahtevajoč, da ipso facto mora veljati in postati merodajno, za kar je odločilo glasovanje. Proti takim zahtevam se moramo toliko bolj zavedati, da nikakor ni mogoče imeti „katoliških“ shodov zoper škofo ali le tudi ne zmené se za škofo.

Sploh pa omenjam, da se more prav tako malo imenovati „dober“ katoličan tisti, kdor se ne zmeni za svoje škofo in duhovnike, ampak še celo čez nje zabavlja, kakor malo se more imenovati „dober“ otrok tisti, ki se ne zmeni za svojega očeta ali mater in slabo o njih govori.

Našel sem vam nekatere reči, pri katerih manjka ali se zatajuje katoliška zavest. A ima jih žalibog še mnogo drugih, pri katerih je pogrešamo. Jedna taka je tudi ono dandanes tako navadno bahanje z napredkom, ki pa se ne vjema s Kristusom in z njegovo cerkvijo. In zares. Resnica je resnica; in Kristusova resnica, ker božja, in katoliške cerkve resnica, ker Kristusova, ni na pol resnica, ampak sama, gola in čista resnica. Napredovati torej od te resnice, s tem, da se zavrže ali vsa ali deloma, in se nadomesti s čim drugim, je vselej iti v neresnico. Ima napredek tudi v sveti cerkvi; toda ne ták, da bi to, kar je bilo resnično včeraj, jutri postalo neresnično, ampak ták, da se, kar se je včeraj spoznalo nepopolnoma, za naprej spoznava popolneje, jasneje, temeljiteje, in da vedno napredujoče spoznavanje uvideva v resnici-materi več in več drugih, katere se tako rekoč iz nje rodijo: „Jesus Christus heri et hodie; ipse et in saecula“: Jezus Kristus je ravno tisti včeraj in danes in vekomaj (Hebr. 13. 8) — to velja tudi o njegovi resnici. Zato nasproti verski resnici, kakor se uči v katoliški cerkvi, ne more imeti ne „naprednjakov“ ne „nazadnjakov“, ampak vsi morajo biti pravi korenjaki, ki se ne ganejo iz mesta, odkazanega njim po Jezusu Kristusu od svete cerkve; živi korenjaki, ki, kolikor se razcvitajo in kolikor rastejo, vendar ne nehajo ostati jedno in isto drevo, s pomočjo svete cerkve globoko in trdno vkoreninjeno v Jezusa Kristusa, in vredno, da je more nekda spoznati za „svoje“. (Prim. Jan. 10. 14.)

Ima neko drugo ravnanje, dandanes jako razširjeno, zlasti pa med takozvanimi razsvetlenci, kakor da bi namreč malo da ne Bog imel vprašati človeka, s kako častjo in s koliko službo naj se on, stvarnik nebes in zemlje, od strani človeka zadovoljuje. Po teh takih, če sploh verujejo v Boga, naj mu zadostuje, da ga spoznavajo po nekaterih resnicah, katere morebiti tudi človeška pamet, če prav jako nepopolnoma, malo gotovo, in le od daleč, ne-

koliko doseza. A ukloniti se tudi resnicam čeznaturno razodetim, kakor jih uči Jezus Kristus po svoji cerkvi, to njim je odveč, to njim gre čez „človeško čast in prostost“. Jednako se vedejo gledé pozitivnih zapovedij. Jasno je, da s takim ravnanjem nikakor ne more stati vera v Jezusa Kristusa in v njegovo cerkev, in da so katoličani, katerim je taka omika in osveta več, kakor pa vera v cerkev Kristusovo, prišli popolnoma ob vso katoliško zavest: ali sploh ne spoznajo, kaj je Bog; ali pa tajijo, da je Jezus Kristus pravi Bog; ali se vsaj ne zmenijo za-nj. Ako ne, bi morali priznati, da se mora Bogu klanjati vse, in da ni naše, ampak njegovo, določiti nam, katere resnice naj verujemo, katere zapovedi naj izpolnjujemo, ako se hočemo izveličati.

Da pa sem omenil tudi teh „naturalistov“ ali „deistov“ ali kakorkoli jih hočete zvati, vzrok je temu prežalostna prikazen, da na ravno kar popisanem stališču dandanes več ali manj stoji tudi vse javno življenje, in sicer tudi v državah z ogromno večino katoličanov. Da vas opozorim le na jedno reč, in sicer tisto, po kateri se javno življenje največ ravna — kje se nahajamo postavodajalstvo, v katerem bi se spoznavalo, dosledno spoznavalo, da je Jezus pravi Bog, in zato dušni kralj in absolutni vladar nad vsemi človeškimi odnosi, bodi si v zasebnem, bodi si v socialnem, bodi si v državnem, in sploh: v javnem življenju? v katerem bi se spoznavalo, dosledno spoznavalo, da je cerkev Kristusova njegova jedina in polnopooblaščená nadomestnica? Jaz ga ne poznam takega postavodajalstva; povsod je Kristus, Bog in kralj, kakor nebes, tako tudi zemlje in vsega, kar je na zemlji, več ali manj odstavljen od svojega mesta. Vzemimo samo naše postave, ki se tičejo šolstva. Po 17. členu temeljnega državnega zakona (šte. 142 leta 1867) je veda in njen pouk prost; prost namreč od vsake cerkve in vsakega veroizpovedanja. Po § 2. zakona, ki vrejuje razmerje med šolo in cerkvijo (št. 48. leta 1868), oskrbuje, vodi in nadzoruje cerkev sicer veronauk, a pouk v drugih predmetih je neodvisen od vplivanja vsake cerkve. Po tem takem se, kar se tiče postave, more — ne rečem mora, ampak more se zgoditi, da je človek sicer pred katehetom in veroučiteljem stvarjen od Boga in po podobi in podobnosti božji, da se pa pred zgodovinarjem, pred naravoslovcem ali kakim drugim učiteljem prevstvari v žival, koja se razvija iz opice. Bode morebiti prišlo neprilčno, kaj takega naravnost izreči; bode delalo sitnostij na vse strani, a nepostavno ne bode, oporekati verski resnici. In zakaj ne? Ker postava ne spoznava več Jezusa Kristusa pravega Boga, in ne od njega postavljene učiteljice vseh narodov: svete cerkve; zato pa tudi ne več njenih nauk. Sicer bi morala nepremeljiva resnica božja biti resnica ne samo v cerkvi, ampak tudi v šoli, v vseh predmetih in v vseh vedah, in sploh na vse strani. Tako pa je, kar se tiče postave, izročena dobri ali slabi volji dotičnikov. Da v tem ni katoliške zavesti, kdo more to tajiti?

Tako je tedaj sedanje stanje javnega življenja glede Kristusa in njegove cerkve. Kaj ga je pa prouzročilo? Nezavednost katoličanov. In kam pridemo? Še vedno v večjo nezavednost, in s časom v popolno nevero, ako se ne vzdramimo, zavedamo, odločimo.

Gotovo je imelo nevernikov tudi takrat, ko je Jezus Kristus s svojo cerkvijo bil spoznan v postavah. Imelo je tudi takrat ljudij, ki so n. pr. kot zakonski skupaj živeli, čeprav niso bili zakonski, ker ne cerkveno poročeni. Tudi takrat popolnoma vsaj na tihem ni manjkalo hlapčevskega dela ob nedeljah. Tudi takrat se je trosila marsikatera protiverska v šolah. A takrat vladal je še čut, da je vse to pregreha ne samo pred Bogom in cerkvijo, ampak tudi pred svetom in pred državo. Danes pa, ko imamo vse vrste „prostostij“; ko imamo fakultativni civilni zakon, ko se postava jako malo briga za nedeljsko posvečevanje, in je dovoljeno, ob nedeljah zidati, kopati kanale, delati tlak itd.; ko je šola ločena od cerkve, je marsikaj grešnega pred Bogom — postalo dovoljeno in opravičeno pred ljudmi, in je še celo obdano z obliko postavnosti. Kar se je drugokrat postavno zatiralo, k temu ravno oblika postavnosti dandanes še vablja. In na tak način takratno posamezno, skrito zlo dandanes postaja občna, javna bolezen, dočim Kristus Jezus in Njegova cerkev dosledno bolj in bolj izginjata iz narodne zavesti. Tak je torej, po obstoječih premisah,

tužni prizor v našo bodočnost, in to neizogibno preti tudi nam Slovencem, ki nismo s kakim jezo obdani in zabranjeni, da bi navali in nevarnosti splošne odtujenosti javnega življenja od Kristusa Boga, in dušnega kralja vsega človečanstva, ne prišle tudi do nas in nas zasukale v brezno nevere.

Sploh, predragi v Gospodu! nimamo uzroka, gledati z neakim zaničljivim ponosom na druge, tuje kraje. Imamo, žalibog, marsikaterih prikaznij tudi pri nas na Slovenskem, katere napolnjujejo tuge človeško srce.

Da pogledamo, kakor smo poprej storili gledé postavodajalstva, na en drug nič manj vpliven faktor javnega življenja: na tisk po raznovrstnem njegovem razvoju, moramo priznati, da so ravno v tem oziru vsekane katoliški zavesti pri nas globoke in nevarne rane, in da pri vsej samosvojesti le preradi korakamo na strani tujih narodov, kadar gre zoper duhovnike. Ne ima dostojanstvene stopinje v katoliški cerkvi, od najvišje do najnižje, katera bi ne bila že napadena na najhujši in najostudnejši način tudi pri nas. Ne ima imena, s katerim bi nas ne psovali. Izučeni, kolikor kdo drug; sini jedne in iste dežele, smo vendarle „mračnjaki“, „brezdomovinci“, in kar je še drugih takih ljubezljivostij. Ne ima nobene, še tako nedolžne reči na nas duhovnikov: ne obleke in njene barve, ne tonzure itd., ki bi že ne morala služiti, da nas spravljajo v posmeh in ometavajo z blatom.

Tudi sedaj, ob priliki katoliškega shoda, kako nesramno in surovo se je pisalo, kakor v bratski pozdrav vsem slovenskim duhovnikom, ki se ga udeležujejo.

Sega se v zasebnosti, katerih razpravljanje, vsejedno, ali so resnične ali domišljene, bi morala zabraniti že vsaka količkera vzgoja. Zraven tega pa se lahko berejo tu in tam neslišane obdolžitve tudi celega duhovskega stanu. In kakor se ne prizanese našim osebam, tako ne naši rimsko-katoliški cerkvi, ne njenim napravam in naredbam, ne naši pokorščini do nje. Tako smo postali kakor pravi izobčenci pred neko vrsto ljudij.

Po vsem tem se gotovo ni čuditi, če dijaki po nekaterih krajih tako malo marajo posvetiti se duhovskemu stanu. Ni se čuditi, če sem moral, ne samo jedenkrat, ampak večkrat že slišati iz pedagoških krogov, in sicer od lajkov, kako pogubonosno neko slovo pri nas vpliva na našo mladino: na njeno vero, na njene pravi. In končno ni se čuditi, če se nahajajo med mladimi našimi ljudmi, ki si smatrajo za svoj poklic na višjih šolah — citiram doslovno — „pripravljati se na boj s farji“.

A kar je še hujše, je to, da se tako žalostno počenjanje prikriva še celo z „inteligenco“, z „razumnostjo“, z „narodno kulturo“, in kar je še drugih tako visoko donečih izrazov; ko bi vendar „kultura“, kakoršna se razodeva v pisavi rabljeni tu in tam pri nas, ja neopravičljivi tudi pri najostrejšem nasprotju, le sramotila slovenski rod. Smelo trdim, da, odkar smo Slovenci, se mila naša beseda še ni tako nemilo rabila, kakor se to dandanes godi zoper nas duhovnike. Le prehitro so se vresničile besede rajnega knezoškofa Slomškega, katere sem večkrat slišal, ne sicer iz njegovih ust, ampak od takih, s katerimi je najbližje občeval, da bodo prišli namreč časi, ko mlajši naš rod nas duhovnikov ne bode več maral.

Razložil sem vam, kakšne so razmere okoli nas; kakšne zlasti tudi pri nas, in posebno še v pogledu na tiste, ki so od Boga postavljeni, učiti sv. vero in čuti nad njo. Po vsem tem vprašam: Je li res, da vera in versko stanje, da katoliška zavest pri nas nikakor ni v nevarnosti?

Predno pa končam, naj mi bode dovoljeno, omeniti še neke druge reči.

Slišala se je že večkrat, zlasti pa zadnje dni pred našim shodom, izrečena želja, naj bi vendar prenehal razpor pri nas na Kranjskem in nastal zopet zaželjeni mir. Kdo si ga bolj želi, tega miru, kakor jaz? Vendar pa ne pozna naših razmer, ako kdo misli — in to je nekako brati tudi iz nekaterih izjav došlih katoliškemu shodu — da so tega razpora kriva le osebnosti; da ga je kriva duhovščina, in na čelu nje se vé da jaz, ki sem že itak najbolj sovraženi mož pri mnogih Slovencih. A ni ga kriva kranjska duhovščina, čeprav se tesno oklepa svojega škofa in sočutno z njim trpi — za kar si zasluži in

ji tukaj tudi javno izrekam najiskrenejšo zahvalo — ni ga kriva duhovščina tesno sklenjena z menoj, ker ni ga kriva tudi moja oseba. Kriva ga je reč, katero imamo zastopati, in ta je: Jezus Kristus, in božje njegove pravice, kakoršne izvršuje po svoji cerkvi. Tukaj je zadnji in pravi vzrok, da se ne razumemo.

Da ima na svetu sploh ločitve gledé Jezusa Kristusa in njegove cerkve, je gotovo močno obžalovati, a čuditi se ni. Saj je že pri evangelistu Janezu precej v 1. poglavju (1. 11) pisano o Kristusu: „V svojo lastnino je prišel, in njegovi ga niso vsprejeli.“ Starček Simeon pa je „rekel Mariji, njegovi materi: Glej! ta je postavljen v padec in vstajenje mnogih v Izraelu, in v znamenje, kateremu se bode oporekalo. In tvojo lastno dušo bode presunil meč, da se misli razodenejo iz mnogih src.“ (Luk. 2. 34, 35). Kristus sam pa tako popiše posledke svoje vere in svojega delovanja na zemlji: „Menite-li, da sem prišel mir dat na zemljo? Povem vam, da ne, ampak razpor. Zakaj odsihmal se jih bo v jedni hiši pet razprlo, trije zoper dva, in dva zoper tri. Razprli se bodo oče zoper sina, in sin zoper svojega očeta; mati zoper hčer, in hči zoper mater; tašča zoper svojo nevesto, in nevesta zoper taščo.“ (Luk. 12. 51 — 53.) Tako sodi Kristus sam o učinkih svoje vere, Kristus, ki je vendar „knez miru“ (Izai. 9. 6.); ki gotovo ne išče razpora, in ga le najde!

In tako so tudi našega razpora krive ne naše osebe, ampak to, da žalibog ne stojimo več vsi na enem in istem verskem stalšču, in da je to, kar je nam pravo, jedino katoliško, drugim le samo „klerikalna prenapetost in prevzetnost“.

Jasno je, da ne moremo mi, kojih poklicna dolžnost in izključna oblast je, v tem avtoritativno podučevati druge, učiti se od njih, kaj je pravo katoliško. In zato tudi zanaprej — in če nas zavoljo tega še toliko sovražijo, črnijo in zaničujejo — hočemo zvesti ostati pri načelih sv. katoliške cerkve, kakor nas jih uči rimski papež; svesti si, da, kdor hoče biti s Kristusom, mora biti z njegovo cerkvijo, in kdor z njegovo cerkvijo, istotako z rimskim papežem; svesti si dalje, da sveta vera in njena načela niso nočna luč, katera naj se skrbno prikriva, da le ne nadleguje, ako kdo spi, ampak da je luč, ki se mora očitno postaviti na svetilnik; svesti si končno, da — po besedah Kristušovih: „kdor ni z menoj, ta je zoper mene, in kdor z menoj ne nabira, raztresa“ (Mat. 12. 30) — gledé njega in njegove cerkve tako malo more imeti srednje poti na zemlji, kakor malo bode srednjega mesta v večnosti, kjer nas bode Kristus vse uvrstil le ali na levo ali na desno, kakor smo si s svojim ravnanjem tukaj izbrali.

Govoril sem vam, predragi v Gospodu! o katoliški zavesti, in kako naj se kaže v celem našem ravnanju. Čutimo se torej vselej in pred vsem goreče, zavedne katoličane, katerim so globoko v srca vpisane besede Gospodove: „kdorkoli bode mene spoznal pred ljudmi, ga bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih. Kdor pa mene zataji pred ljudmi, tega bom tudi jaz zatajal“ (Mat. 10. 32, 33); in druge besede, govornjene apostolom in njih naslednikom o zadržanju ljudij proti njim: „kdor vas posluša, mene posluša, in kdor vas zaničuje, mene zaničuje, kdor pa mene zaničuje, zaničuje tistega, ki me je poslal.“ (Luk. 10. 16).

Božja pomoč pa ostani vedno pri nas, da zamoremo — kakor moli sveta cerkev tretjo nedeljo po binkošnih — „pod vodstvom in spremstvom Božjim tako prehoditi časne dobrrote, da ne izgubimo večnih“, in po Kristusu, ki je „pot, resnica in življenje“ (Jan. 14. 6.), tako ravnati na zemlji, da se moremo nekda v večnem izveličanju ž njim veseliti v nebesih. Amen.

Ob pričetku šolskega leta.

Nekako tesno nam je vselej pri srcu ob pričetku novega šolskega leta. Ko vidimo na stotine zdravih in bistroumnih slovenskih sinov hiteti z dežele v glavna mesta, nadaljevat izobraževanje svojega uma in blaženje srca, tedaj se polasti neizmerna žalost našega slovensko mladino iskreno ljubečega srca. Tedaj se pred našimi očmi na novo krvavo razboli najhujša rana, ki razjeda zdrave korenine naše države, to je — konfesijslozna šola. — Zdi se nam vselej, da hiti mladina v brezverske šole, kakor bi hitela v mesnico, v duševno svojo smrt, — In ker poznamo našo blago in nadarjeno mladino, ker vemo, kako globoko splošno korenini v njej strah božji, katerega se je navzela v domači hiši

od svojih dobrih starišev, zato tem jasneje vidimo, kaj bi dobra verska šola izredila iz take mladine, kakor je naša. In uprav ta misel množi bolest vsakemu mladinoljubu.

Zato pa vzlasti ob pričetku šolskega leta dvigamo zopet svoj glas in z nami ga družijo slovenski stariši in pravi mladinoljubi: „Pustite male k Jezusu! Dajte nam verskih šol! Ne postavljajte teh razcvetajočih se rož v mrzle, le umetno razsvetljavane vrtove, postavljajte jih na solnčno stran, da bote imeli od njih veselja in sado! Ne silite naše dobre mladine v šole brez Jezusa, dajte nam šol, kakoršnih hoče največji prijatelj otrok, naš Odrešitelj, in kakoršnih v njegovem imenu z vso pravico zahteva katoliška cerkev!

Zato kličemo v spomin sklep prvega slovenskega katoliškega shoda, ki nam mora biti tudi v šolskem oziru stalen program. Ta se glasi:

Katoliški stariši so po vesti dolžni, svoje otroke vzgajati in poučevati po načelih svete katol. cerkve. Ker pa večina Slovencev ne more sama zadostno vzgajati in poučevati slovenskih svojih otrok in ker imamo z druge strani v Avstriji prisilno državno šolo, zahteva prvi slovenski katoliški shod za slovenske katoliške otroke katoliške javne ljudske šole in katoliške učiteljske pripravnice v smislu izjav avstrijskih škofov v gospodski zbornici dne 12. marca leta 1890.

A še drug vzrok imamo, da se ne moremo iz srca veseliti pričetka novega šolskega leta. Našo mladino gonijo namreč v — tujo šolo, v šolo s tujim učnim jezikom. Koliko slovenskih šolarjev se je te dni vpisalo vzlasti po kronovinah izven Kranjske v — nemške šole, kjer ne bodo umeli besede učiteljeve! In kar se jih je vpisalo v srednje šole, ti vsi so vpisani v nemške šole, ker slovenske srednje šole so le na papirju.

Posebno užaljeni pa smo, ako v tem oziru obrnemo pogled na Ljubljano. V našem glavnem mestu je v zadnjem desetletju naraslo nemških ljudskih šol, kakor gob po dežju. In reči moramo, da se v Ljubljani na stotine slovenskih otrok germanizuje v nemških šolah.

Tukaj se odločuje z značaj ljubljanskemu mestu, ne pa na napisih po ulicah in hišah. — Tu treba pozornosti! Žalibog! Omenjati moramo, da je uprav naša napredno-narodna stranka mnogo zakrivila množitev nemških šol v Ljubljani. Ko je zasedla mestno hišo, tedaj jej niso bile všeč dotedanje nekako utrakvistične ljudske šole, hotela je samo slovenske, ne ozirajoč se na dejanske naše razmere gledé srednjih šol. To je bil povod, da je moralo mesto ustanoviti mestne nemške šole. A pri tem so storili radikalci drugo napako. Branili so se nemških šol ter s tem pospešili ustanovitev šulferinske šole v Ljubljani, poleg nje pa se seveda niso mogli ubraniti ustanovitve mestnih nemških šol.

Zvedeli smo, da se je letos vzlasti veliko otrok vpisalo v Ljubljani v nemške šole, pri deški mestni nemški šoli govori se celo o vsporednicah Temu so mnogo krivi tudi stariši sami, ki silijo svoje otroke v nemške šole. Seveda imajo za to svoje veljavne vzroke. Omenimo le jednega. Od naše mladine, ki vstopi iz slovenske ljudske v srednje šole, zahteva se od srednješolskih profesorjev, tudi Slovencev, toliko znanja v nemščini, kolikor si ga dijaki v ljudski šoli splošno ne morejo pridobiti. Stariši to vedó in ker je ponavljanje šol zaradi nemščine predrago, zato pošiljajo otroke v nemško ljudsko šolo. Pridenemo tudi v zagovor takih starišev, da so nam na razpolago imena znanih naprednih narodnjakov, ki pošiljajo svoje otroke v — nemške ljudske šole.

Z ozirom na te žalostne dejanske razmere ob pričetku šolskega leta dvignemo svoj glas za domačo ljudsko šolo, za šolo z maternim učnim jezikom, kakor jo zahteva tudi prvi slovenski katoliški shod! Ta glas dvignemo v imenu zdrave pameti, ki to odločno zahteva, in v imenu napredka v pouku, ki je v šolah s tujim učnim jezikom nevspešen!

Slovenske stariše spominjamo njih dolžnosti ter jih zagotavljamo, da se bodo njih otroci več in temeljiteje naučili v domači ljudski šoli, kakor pa v tujih.

Vzlasti pa prosimo stariše, vzgojevalce, učitelje in splh vse mladinoljube: Ker so slovenski otroci v verskem in narodnem oziru dandanes večinoma v tujih šolah, skrbite, da z domačo versko vzgojo na podlagi materi-

nega jezika zabranjujete zlo, kolikor se da, ter pri obstoječih razmerah vzgajate mladino v čast božjo in v srečo mladine! V ta namen delajmo in molimo!

Politični pregled.

V Ljubljani, 17. septembra.

Notranje dežele.

Skupni budget. Ogerski ministri pojdejo v kratkem na Dunaj, da se udeležé posvetovanj o skupnem budgetu za prihodnje leto. Proračun pa se je nekoliko prekoračil, ker so žitne cene se lani bile povišale in se do letošnje pomladi niso znižale. Sicer pa to prekoračenje ni veliko. Redne potrebščine za vojsko se proračunijo za kake štiri milijone višje nego lani. Oboroženi mir slednje leto večje žrtve zahteva.

Moravsko. Mladočeški volilni odbor v Brnu je postavil za kandidata dežel. poslanca dr. Tučka, vodjo moravske liberalne stranke. Ali pri tem se je pokazalo, da Mladočeši tudi na Moravskem neso popolnoma jedini. Nekateri so hoteli, da se postavi za kandidata kmet Vyhodil. Naglašalo se je, da kmetske okraje morajo zastopati kmetje. Tudi na Moravskem se torej začenja podobno kmetsko gibanje, kakor je že na Češkem, ki še utegne Mladočhom postati jako neprijetno.

Šlezija. V šleskem deželnem zboru se je nemška spravljivost pokazala v kaj lepi luči. Predloga slovanskih poslancev, da naj se osnujeta poljsko in češko učiteljstvo in pa slovanske ljudske šole po slovanskih krajih, nemška večina ni hotela niti odseku izročiti. Od nemških nacionalcev mi nesmo pričakovali nobene naklonjenosti Slovanom, ali da so se pa tudi veleposestniki, ki večkrat hočejo za zmerne veljati, tako po robu postavili, zdi se nam čudno. Skoro se nam dozdeva, da ima vlada tukaj svoje prste vmes. Vladni krogi nečejo ničesar shitati o slovanskih šolah v Šleziji, kakor tudi na Koroškem. Neki krogi na Dunaju bi po sili radi Šlezijo naredili za čisto nemško pokrajino. Slovani bodo sedaj prisiljeni po tisti poti se potegovati za slovanske šole, po kateri so Korošci dve slovenski šoli priborili.

Bukovina. Nemški liberalci le zaradi tega tako silijo, da naj bodo takoi verifikacije volitev in takoj za tem pa volitev deželnega odbora, ker je levičarska večina slučajna. V kratkem se premeni v manjšino. Dne 20. t. m. je jedna dopolnilna volitev, pri kateri bode gotovo zmagal rumunski kandidat. Sedanji rektor vseučilišča je Nemec, ali novoizvoljeni je Rumun, ko ta pride v zbornico, si Rumuni pridobé jeden mandat, Nemci ga pa zgubé. Bolni Rumun pa morda v nekoliko dneh ozdravi. Jako se pa Nemci jezé na prejšnjega deželnega glavarja namestnika. Izustil se je bil nekje, da odloži mandat. K zadnji reji deželnega zbora je pa prišel in glasoval z Rumuni.

Ogersko. Mestni zbor v Budimpešti je sklenil s 120 proti 40 glasovom, da se Košutova devetdesetletnica v Budimpešti slovesno praznuje. Prisotni so ta sklep pozdravili s ploskanjem. Občinstvo na galeriji je zapelo Košutovo himno. Posebno so se z „elen“-klici in petjem odlikovali vseučiliščniki. S tem sklepom je menda Budimpešta hotela pokazati svojo hvaležnost, da je povzdignena v drugo prestolno mesto. — Nekdo je pa pri frančiškanih plačal mašo, ki naj se na 19. t. m., to je, na Košutov rojstveni dan, bere za nekoga še živega Ludovika. Časopisi so pa na to proglasili, da bode ta dan v frančiškanski cerkvi maša za Ludovika Košuta. Te maše pa sedaj ne bode, ker je Košut protestant in tudi frančiškani ne dovolijo, da bi se cerkev zlorabila za politične namene.

Vnanje države.

Rusija. Nedavno so bili jako resni nemiri v je-katerinoslavski guberniji. V jednem kraju so se delavcem morali umakniti celo kozaki, če tudi so streljali. Več kozakov so delavci ranili s kamenjem. Od izgrednikov jih je pa bilo 23 ustreljenih, kakih 100 pa težko ranjenih. V dveh dneh so delavci blizu 200 poslopij oplenili in požgali. Sedem delavcev je zgorelo. Skode je na poldrugi milijon rublev. Izgredom so naredili konec pešci, ki so bili brzojavno poklicani na pomoč. Vojaki so razgrajale obkolili, potem jih pa prisilili, da so se udali. Govorilo se, da so vojski sami delavce grdo pretepli, predno so jih izročili sodišču. — Ker je Witte prevzel finančno ministertvo, je pa Krivošan imenovan komunikacijskim ministrom. Na politiko bajé ti premembi ne bodeta imeli dosti vpliva.

Nemčija. V Berlinu se sedaj mnogo govori in piše o tem, kdo bode novi nadžupau. Mestni odborniki so za sedanjega župana Zelleja, ki pripada svobodomiselni stranki. Ne vé se pa, če bi ga cesar potrdil. Od strani je že mestni zbor dobil migelje, da cesar ne bode potrdil nobenega člana svobodomiselne stranke za nadžupana. Nadoredsednik Aschenbach je mestnemu zboru priporočal že več družih oseb, ali mestni odborniki pa vendar-le hočejo poskusiti s Zellejem. Še-le potem, ko bi ž njim ne šlo, bodo volili kega drugega.

Izvirni dopisi.

Iz Zagreba, 14. septembra. Zadnje dni meseca avgusta se je zbrala trgovska komora na Reki, da se posvetuje, kako bi se moglo pomoči trgovskemu stanu v tem mestu, kajti trgovina tukaj v novejšem času hudo nazaduje. Ostre so bile besede, ki so se tukaj spregovorile in le čuditi se moramo, kako so Rečani hitro pozabili, koliko je za nje v novejšem času Ogerska storila.

25 milijonov goldinarjev se je potrošilo za luko in druge potrebne naprave za promet; sezidala se je draga železnica iz Ogerske skozi Hrvatsko le za Reko, kajti izpeljana je tako, da vsa druga mesta nimajo od nje koristi, podpiralo se je tudi parobrodarsko društvo „Adria“. Pa vkljub temu Reka propada. Hud udarec za mesto samo je bil posebnost, da so slobodno luko, kakor v Trstu odstranili, pa zategadelj zahtevajo zdaj Rečani, da se zopet napravi. Bode li to kaj pomagalo, je prav neverjetno, država bo ostala gotovo pri svojem sklepu, da ostane Reka tudi za naprej odprta, kakor Trst. Rečanom tudi ni po volji, da je po uradih toliko Madjarov mesto domačih sinov. Pri vseh bankah in drugih takih podjetjih je gotovo čez 500 madjarskih uradnikov, o katerih se ne more trditi, da so najboljši, dočim so domači sinovi prisiljeni, si drugje iskati kruha.

Vrh tega pa je po najnovejši trgovski pogodbi mej Avstro-Ogersko in Nemčijo izvoz žita po znižanej carini dovoljen na Nemško in skozi Nemško ter se zdaj prav malo vozi na Reko; a vsled velike carine na les avstro-ogerski je prenehala skoraj vsa lesna trgovina s Francosko. Reka je na ta način zgubila v kratkem dve veliki trgovini, žitno in lesno, kar je za Reko prehud udarec. Ker pa Ogerska v tej zadevi ne more nič pomoči, a mestu treba podpore, budujejo se Rečani na svoje dosedanje prijatelje ter prete celo, da bode prenehalo prijateljstvo med njimi, če se ne zgodi v kratkem v tem pogledu kakšna prememba.

Rečani zdaj dobro vidijo, da je za njih škodljivo, ker niso v nobeni zvezi z deželami, katerim mesto nedvomno pripada. Oni sami zahtevajo, da se luka zveže neposredno s Savo. Mnogo let je preteklo, dokler je to prepričanje dozorelo, in še le zdaj, ko vidijo, da jih država zapušča, spoznavaajo, da je Reki edino pravo zaledje Hrvatska. Le v zvezi s Hrvatsko more Reka napredovati, vse pa, kar je do zdaj bilo, bila je le umetna zveza, ki je morala prenehati, ko so večje državne zahteve mestne v kot potisnile.

Ko bi hoteli Rečani po nasvetu poslanca Barčiča poslati svoja dva zastopnika na hrvatski sabor, gotovo bi se sporazumeli z njim, kajti poslanci hrvatski bi gotovo tudi Reki v nekih zadevah popustili ter jim dovolili večjo avtonomijo v političnih in sodbenih zadevah. A ni nobene dvojbe, da bi bila boljša uprava in tudi sodstvo, na katero se zdaj tožijo. Le v narodnem pogledu bi se moralo sporazumeti na toliko, da se Hrvatoma na vsak način dadó njihove narodne pravice, katerih zdaj nimajo. Tudi ta zahteva je tako naravska, da si ne moremo misliti pametnih mož, ki bi se temu mogli protiviti. Saj je vendar gotovo nenaravno, da imajo na Reki Madjari svoje šole, dočim Hrvati, ki so v večini, niti ene hrvatske nimajo.

Rečani so objestni, pa je mogoče, da bi se dalo z njimi v tej zadevi kaj storiti, temveč, ker so sprevideli, da Madjari zahtevajo Reko čisto za-se v vsakem pogledu, oni pa hočejo ostati samostalni in neodvisni. Ogerski časopisi, posebno „Pester Lloyd“ s temi nazori seveda niso zadovoljni, nego zahtevajo Reko za Ogersko, da se ona popolnoma odcepi od Hrvatske. Do tega pa gotovo ne pride, kajti hrvatski sabor tega ne bode nikdar dovolil, a brez njegovega dovoljenja se to vprašanje ne more reševati. Za Hrvate pa bode tem lažje v obrambi za celovkupnost njihovih dežel, če se bodo Rečani sami oklenili svoje prave domovine Hrvatske, katere jim more v sedanjih okoliščinah več dati, nego sama Ogerska, ki jih je dozdaj le iz sebičnosti podpirala. Le v krilu Hrvatske more biti Reka napredna in srečna.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 17. septembra.

(Novi napadi) Trebalo bi posebnega osobja, ki bi se pečalo le s tem, kako od vseh strani na-

padajo prvi slovenski katoliški shod. Danes javljamo zopet gotovo nobenemu čudno novico, da je v Celju izhajajoča „Domovina“, kateri izdajatelj in vrednik je Dragotin Hribar, v svoji 18. številki zavihlala svoj malopomembni kijec, ki blje in tolče ne tija, koder bi se dalo kaj zadeti, marveč le tija, kamor so tolkli „Domovini“ ljubi prijatelji in kumiči iz napredne stranke. Možica, katerega pobija, si je s tem-le stavkom v mislih ustvarila: „Pripravljalni odbor je predlagal, da se vsprejme resolucija, vsled katere bi se imel predružititi namen družbe sv. Cirila in Metoda“, potem pa kriči in rogovi, da je groza. Včasih so rekli temu podobnemu stavku — laži! — „Obzor“ 16. septembra v članku „Osvit na katol. skupščino u Ljubljani“ sicer mirno, a pretemno obžaluje, da je bil shod skoro samo „duhovski shod“, in priznavaajoč, da jih je mej lajiki nekaj, ki so pravi liberalci, da bi pa bila velika večina inteligencije taka, da bi bil velik del duhovnikov tak, tega ne dopušča. In zato se mu nehoté vriva vprašanje, je li ni morda tu tretji (ne duhovstvo in ne posvetno razumnštvo), ki rovari in skuša z najsvetejšim plaščem — sejati neslogo in razdor mej duhovstvo in lajike slovenske.“ Kdo ima biti ta tretji, le predobro vémo, a boli nas, da se podlemu sumničenju nekaterikov nastavlja toliko poslušnih ušes. — Da, na katoliškem shodu v Beču, v Friburgu, — kakor pravi dopisnik, bilo je več lajikov in aristokratov, nego pri nas. — A naglašamo vsem, da narodnega plemstva ni pri nas, da tedaj aristokratov na slov. katol. shod ni bilo pričakovati. Dalje poudarjamo, da nas Slovencev ni niti poldrugi milijon in da mej temi primeroma mnogo več štejemo katoliško mislečih mož, nego pri Nemcih. — Posvetno mlajše razumnštvo (takozvano) ni pri nas bolj liberalno, nego pri Čehih, ali Rusinih, ali Nemcih, ali Hrvatih. Zato prosimo svoje brate onstran Sotle — previdnosti in beležimo z zadovoljstvom, da je „Obzor“ pristavil omenjenemu članku opazko: „Ovaj je članak pisan van redakcije“. — „Novice“ št. 38 v 1. članku „Pro domo“ očita „Slovencu“ nepošten način bojevanja, kar pozneje osvetlimo. — „Nova Soča“ št. 38 „po katoliškem shodu“ pravi, da so koroški Slovenci videli na katoliškem shodu „neko gospodovalnost, oholnost in skrajno nestrpnost z ene, ter strahopetnost, hinavščino in nedostajanje prepričanja z druge strani, ki pod pretvezo, da težijo po nedosežnih idejalah, žugajo uničiti, kar so verni Slovenci do zdaj med ogromnimi težavami storili za svoj narodni obstanek.“ Čitatelji naši, ki so bili na shodu, poiščite si sami, katera zgoraj omenjenih lastnostij je lepša in kje jih je najti največ. Morda ne na shodu? — Naglašamo pa še enkrat, da so mej našimi političnimi listi samo „Südost. Post“, „Slovenski Gospodar“ in „Dol. Novice“ imeli pohvalno besedo za shod; mej slovanskimi pa imenujemo vzlasti „Kat. Dalmacija“ z dne 7. sept. in „Hlas“ in „Čech“ v več številkah.

(Prvega slovenskega katoliškega shoda) se še vedno spominjajo razni listi. To nam spričuje, kolike važnosti priisojujejo temu shodu. Izmed nemških katoliških listov zlasti mnogo poroča o našem katoliškem shodu „Grazer Volksblatt“. V št. 211 pri naša imenovani list pod naslovom „Eine Reminiscenz vom ersten slovenischen Katholikentage in Laibach“ v celoti prečast. g. dr. J. Pavlice govor o katoliškem življenju. Spremlja list ta govor s kratkim uvodom: „Naloga katoliškega shoda je bila, vse javno življenje med Slovenci v smislu nespremenljivih katoliških načel na novo poživiti in popraviti. Zato da je že zadnji čas, kajti ni si lahko mogoče misliti, koliko strupa in žolča je v zadnjih letih razsikal slovensko radikalno časopisje na škofo in duhovnike. Ako smo Nemci prebirali take napade, rekli smo si: „To smo že večkrat slišali in brali.“ Zdelo se nam je, da so slovenska radikalna gospoda poiskali starih letnikov graške liberalne „Tagespost“ ter njene članke prevajali na slovenski jezik. Da bi pač vsaj sedaj bolje umevali znamenja časa.“ — Zaradi tega je bilo potrebno, poudarjati na shodu katoliško življenje, kar je poleg kanonika in generalnega vikarija dr. A. Jegliča izvrstno pogodil tudi spirital goriškega semenišča, dr. J. Pavlica, o katerega govoru pravi „Grazer Volksblatt“ — a poročevalec: „Von allen den ausgezeichneten Reden des Tages scheint mir die Signatur desselben am meisten die Rede des hochw. Herrn Spirituals Dr. J. Pavlica aus Görz zu charakterisieren.“

(Osuševanje ljubljanskega barja.) Prihodnji ponedeljek dné 19. t. m. se bode pričel informativni ogled na ljubljanskem barju pod vodstvom c. kr. vladnega svetovalca g. Janeza Mahkota. Potem se bodo na podlagi tehničnega operata od Podhagškega vršile obravnave gledé osuševanja.

(Duhovniške premembe v ljubljanski škofiji.) Č. g. Leopold Picigas, Lichtenturnov beneficijant v Idriji, je imenovan od c. kr. kmetijskega ministerstva za stalnega veroučitelja na c. kr. rudniški šoli v Idriji. Č. g. Franc Avsec, kapelan v Trebnjem, ostane na svojem dosedanem mestu; mesto njega gre pa v Mengeš č. g. Edvard Kosobud, kapelan v Gradu. Enako ostane na svojem starem mestu č. g. Anton Nemec, kapelan v Šenčurju pri Kranju; mesto njega gre pa v Naklo č. gosp. Gustav Schiffrer, kapelan v Skocijanu pri Dobravi.

(„Rimski Katolik“) izide še-le okolu 15. oktobra, ker je g. vrednik zdaj preobložen z drugim delom.

(Nova okrožnica.) Te dni je izdal sv. Oče novo okrožnico o „sv. rožnem venecu“, kot pripomoček, da se vtolaži jeza božja in da se neznosno socialno stanje preosnuje. Več poročimo pozneje.

(Posnemanja vredno.) Madjaronsko pleve ubogega naroda onstran Sotle so si izmislile nove budalosti. Da s svojo breznačajnostjo v vsem posnemajo framasonske ideje in da so sicer pohlevni, a vendar čili pomočniki liberalne garde na slovenskem jugu, to je bilo že vsakem jasno; sedaj so znova dokazali prav to resnico. Otvoriti mislijo namreč ženski licej; naučna osnova je datirana od 12. t. m. št. 11. 420. Iz nje povzamemo, da se bodo nadpolne Hrvatice poučevale v teh-le predmetih: Kršanski nauk, hrvaški jezik, francoski jezik, nemški jezik, angleški jezik, (za čitanje v 8. razredu je odločen: Shakespeare, Milton, Scott, Tennyson in Longfellow), latinski jezik (v 7. in 8. razredu: Ciceron, Ovid, Vergil, Horac), pedagogija, svetovna književnost (v 5. razredu: grška in rimska, v 6. romanska, v 7. angleška in skandinavska, v 8. slovanska in — madjarska (!) zgodovina, zemljepis, matematika, prirodoslovje (živalstvo, rudinstvo, fizika, antropologija in higijenika, fizikalna in zgodovinska geologija), propedeutika (logika in psihologija), risanje, ženska ročna dela in — telovadba po švedskem sistemu. — Taka bo tedaj ta ženska gimnazija. Dr. Kršnjavi in njegovi pristaši se je lahko veselí. Precejšnja pomoč bo grobokopom hrvatskega naroda. Tam in pri nas je mnogo krivo žalostnim političnim razmeram, razporu in breznačajnosti v javnem življenju nesrečno socialno stanje, katero ima svojo veliko oporo v razbrzdanim, nekrščanskem, recimo framasonskem rodbinskem življenju. In kaj je rodbina, če žena-mati ni na svojem mestu? Tak licej pa demoralizuje žensko podeljujoč jej protinaravno stanje v družbi, vničujoč njen naravni poklic in s tem njo samo. Zato hiti, kedor je framasonskega duha, in delaj pri nas za tako šolo, zakaj slovenske matere so do zdaj še najhujši zadržek javnega brezboštva v naših deželah.

(Pevski zbor „Glasbene Matice“) pričinja po minulih počitnicah svoje tretje društveno leto v torek dné 20. septembra. Ta dan ob 8. uri zvečer bode v knežjem dvorcu prva skušnja za moški zbor, v četrtek dné 22. septembra ob 7. uri zvečer pa za ženski zbor. Častite gospe in gospodičine pevke in gospodje pevci se tem potom vabijo kar najuljudneje, da blagovolé zopet priti polnoštevilno ter iz nova posvetiti svoje moči vzvišenemu, za narodno prosveto tako važnemu namenu. Obče priznanje velikih zborovih uspehov v prošlem letu in pa zavest, da je baš ta zbor dosedel, da se slovensko petje v Ljubljani vrši umetnostno-dostojno in da se tudi presoja s strogo umetnostnega stališča, to bodi članom zbora za njih res poživovalni trud najboljše plačilo in zadoščenje, zajedno pa tudi spodbuda, da v bodoče še marljivše pobujajo pevske vaje. Biti član tega zbora bodi slehernemu ponos! — Kdor želi na novo pristopiti k zboru, oni se opozarja na poslovnik § 2., ki se glasi: „Pevskega zbora član postane, kogar odobri pevovodja pri vsprejemnem izpitu, ako ga potem sprejme navzočih članov tričetrtinska večina; prisotnih pa mora tedaj biti dva tretjini vseh članov. Izpita oprošča pevovodja znano vezbanega pevca.“ Dotičniki naj se torej blagovolé zglašiti ali pri pevovodji g. Hubadu ali pri kakem odborniku ali pa pri katerem-koli zborovem članu, da ga ta prijavi

in v sprejem predlaga. Sprejetemu prosilca se nato po § 3. vročita sprejemnica in poslovni red. Posebej se ne bode nihče vabil!

(Šentpeterska moška in ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda) priredita, kakor smo že omenili, jutri v nedeljo, dne 18. t. m. veselico z godbo, petjem, deklamacijo in slavnostnim govorom na lično ozaljšanem vrtu Schreinerjeve pivarne na Sv. Petra cesti. Ker je čisti dohodek namenjen šolski družbi sv. Cirila in Metoda, nadejati se je mnogobrojne udeležbe. Tiskan obširen vspeh bo došlim gostom na razpolaganje.

(Požar.) Iz Goričice pri Domžalah se nam piše: Dne 15. t. m. popoldne je nastal v Stobu velik ogenj, in če tudi so cerkveni zidarji, železniški delavci in drugi ljudje hitro pritekli na pomoč, vendar niso več mogli rešiti sosednih hiš, Bizenkove in Fernihtove. Pri Mihaču, kjer je začelo goreti, ni bilo žive duše doma in vendar so jim dobri in srčni ljudje oteli vso živino, ravno tako tudi sosedoma marsikaj spravili na varen kraj. Kako se je vžgalo, ni še gotovo, vendar pa vse kaže, da so zanetili, kakor navadno, otroci. Nesreča za pogoreleca je toliko bolj občutljiva, ker so imeli krmo in druge pridelke, večinoma že doma. Jok je bil velik in strah nepopisen, ker je bila cela velika vas v nevarnosti; a hvala Bogu, da ni bilo nikake sapa in so bili ljudje hitro na mestu. Pohvalno in častno moram omeniti tudi gasilnega društva, ki je bilo zelo urno in se je res jako vrlo obnašalo in preprečilo še večjo nesrečo. Tudi trzinska brizgalnica je bila jako dobra tovarišica našim trem. Gasilno društvo, to je res velika sreča za dotični kraj, kajti dela z največjo požrtvovalnostjo za blagor človeštva, in ako bi bilo po mojem, morala bi vsaka večja vas imeti to prekoristno društvo. Saj ni treba drage in lepe „uniforme“, treba je le kakih pet ali deset mož, dobro izvežbanih, in vsaj eno, če tudi majhno, brizgalnico, ker tudi taka služi prav dobro. Ker je pa več vasi blizu skupaj, naj bi skupno imeli eno veliko ali dve manjši brizgalnici, kakor pri nas v Domžalah, in tako bi moralo biti prav povsod. Gasilna društva so neprecenljive vrednosti. Kaj se ogenj zmeni za to, če tudi ženske še tako pridno donajajo vodo; ko pa pripeljejo brizgalnico in ona prične svoj posel opravljati, zdi se mi, kakor da bi črn oblak zakril solnce, ker temno postane. — Ker je tem trem posestnikom tudi že predenajstimi leti vse do tal pogorelo in so bili že poprej brez lastne krivde vsi revni, so zdaj res usmiljenja vredni in bi hvaležno vsak, tudi najmanjši dar, radi sprejeli; zato bi podpisani prav rad sprejemal vsak krajcarček, ki bi ga utegnile te vrstice izvesti iz žepa usmiljenih sodeželanov in mojih sobratov. Vsak krajcarček bo pogorelcem obrisal eno solzo, dobrotnikom samim pa enkrat pred pravičnim sodnikom morda sto. J. Strupi, beneficijant.

(Nesreča.) Poroča se nam: V nedeljo, dne 11. t. m. je povozil tovorni vlak nekega delavca iz Trbovelj med postajama Trbovlje in Zagorje. Mož je šel — skoraj gotovo dobro vinjen — po tiru na svoj dom ter padel pod vlak, ki mu je odtrgal roko in razbil glavo, da ga je bilo grozno videti. Ko je prihitel zdravnik, našel je na tiru le roko, moža je dobil že v hiši, ki je oddaljena kakih 200 metrov. Ponesrečenec, kakor pravijo ljudje, še vedel ni, da se je ponesrečil, ter šel počasi domov. Zdravnik ga je obvezal in duhovnik mu je podelil sv. zakramente. Odpeljali so ga v bolnišnico v Ljubljano. Bil je velik preklinjevalec.

(Tatvina.) Z Vranskega se nam piše: V noči od 14. do 15. septembra je neznan tat vlomil v tukajšnjo c. kr. pošto. Dasi je poslopje ob državni cesti, vendar je tihotapec prodril do blagajnice ter jo izvelkel v mrtvašnico na pokopališču. Tam je brez skrbi razbijal. Kakor se govori, odnesel je precej denarja, pa tudi nekaj pisem je raztrgal. Čudno, da ni ničesar slišal nočni čuvaj. Zapirajte torej vestno vrata pred postopači.

(Zdravstveno stanje mestne občine ljubljanske) od 4. do 10. t. m.: Novorojencev 24, umrlih 23, in sicer so umrli 4 za davico, 5 za grizo, 14 za različnimi boleznimi. Med mrtvimi je bilo 5 tujcev, 8 v zavodih. Zbolelo je 21 oseb, večinoma za grizo.

(Premovanje konj) se je vršilo dne 6. t. m. v Lescah. Za kobile z žrebeti so dobili darila: A. Kržišnik iz Zerovnice 35 gold., T. Preširn iz Lesca 20 gld., Franja Rozman, I. Božič iz Nove Vasi in I. Cotelj iz Zgoš po 15 gld., Fr. Zupan iz Smokuča in A. Znidar iz Zgoš srebrni svetinji. Za mlade breje kobile: F. Koželj iz Smokuča 25 gld.,

M. Rozman 20 gld., L. Grile 15 gld., J. Kolman in V. Papler srebrni svetinji. Za eno- in dveletne kobile: I. Resman in Fr. Benedičič po 10 gld., I. Marovt, I. Preč in I. Svetina srebrne svetinje.

Telegrami.

Dunaj, 16. septembra. Danes popoldne ob dveh prišel je neki dečak v prodajalnico urarja A. Stolle v Schönbrunski ulici. Dobil je v prodajalnici samo pomočnika, ker je mojster še kosil. Planil je nanj, poškoval ga hudo in hitro pograbil nekaj prstanov in verižic ter zbežal. Kmalu potem je našel neki pismonosec pomočnika mrtvega ležečega v krvi.

Kirchdorf, 17. septembra. Stanje princa Schaumburg-Lippe se ni dosti premenilo in je še vedno nevarno. Zaveda se ne, malo spi, jako nemiren je in vročina ga nadleguje.

Kolonja, 17. septembra. Po noči sta vkupe trčila tovorni in osebni vlak z rezervisti. Dva mrtva in najmanj težko ranjenih.

Stettin, 16. septembra. Z nova sta dva umrla za kolero, jeden delavec in pa jeden otrok.

Hamburg, 16. septembra. Včeraj se je naznanilo 306 slučajev obolenja in 128 slučajev smrti za kolero. Bolezen se zopet širi. Deževno je.

Pariz, 16. septembra. Včeraj 41 oseb zbolelo in 18 umrlo za kolero. V Havru 15 zbolelo in 3 umrli.

Poitiers, 17. septembra. Škof je predstavil Carnotu duhovščino in izjavil, da duhovščina priznava brez pridržka jasen, odločen papežev nauk, in se veseli njegove velike ljubezni za novodobno družbo in demokratske naprave.

Carigrad, 16. septembra. General Brialmont je prišel na posebno povabilo sultanovo, da izdela načrte za utrjenje Dardanel in Bospora.

Vremensko sporočilo.

Dan	Čas	Stanje		Veter	Vreme	Mokrina na 24 ur v mm
		razkoma v mm	toplomera po Celziju			
7. u. jut.		740.6	11.0	brezv.	megla	
16. 2. u. pop.		739.0	24.4	sl. jzap.	jasno	0.00
9. u. zveč.		740.1	18.4	"	"	

Srednja temperatura 17.2°, za 3.3° nad normalom

Zaloga strojev in velocipedov

JAN. JAX
v Ljubljani

doslej: Marije Terezije cesta
bode **od 1. okt. 1892**
dalje v isti hiši, toda na Dunajski cesti (prej restavracija „Hôtel Evropa“) vis-à-vis deželni civilni bolnišnici. 413 10-3

Velika 50 krajcarska loterija.

Žrebanje
že 15. oktobra.

Glavni dobitnik

75.000 gld.

Srečke à 50 kr. priporoča: **J. C. Majer v Ljubljani.** (177 9)

Zadnji mesec za nakupovanje srečk.

Naznanilo in priporočilo.

Slavnemu p. n. občinstvu usoja si podpisanece javljati, da je po dolgotrajnem delovanju kot urarski pomočnik otvoril svoj

urarski obrt

v Ljubljani, Vodnikove ulice šte. 4, pri Mesarskem mostu.

V zalogi bode imel raznovrstne zlate in srebrne žepne ure, stenske in ure budilnice, le dobro blago po nizkih cenah.

Poprave bode najnatančneje izvrševal po najnižjih cenah. Velepoštovanjem

Luka Vilhar.

424 3—1

J. N. POTOČNIK,

krojaški mojster,

v Ljubljani, Kongresni trg, v uršulin-skem poslopju, priporoča se osobito prečast. duhovščini v natančno izdelovanje

duhovniških sukenj, talarjev itd.

V zalogi ima najboljšo in trpežno blago, kakoršno se rabi za izdelovanje najraznejših duhovniških oblek. Postrežba je uljudna, točna; cene možno nizke. 363 26—7

Močan, krepak deček

iz poštene, dobre ljubljanske obitelji, kateri je dovršil najmanj 2. razred srednje šole,

vsprejme se takoj za

učenca

v trgovini za železnino

Andr. Druškoviča,

Mestni trg št. 10.

418 3—3

Ivan Kregar,

pasar

in
izdelovatelj
cekenega
orodja

LJUBLJANA,

Poljanska
cesta št. 8,
poleg „Alojzije-
višča“.

opozarja in toplo priporoča prečastiti duhovščini in slavnim cerkvenim predstojništvom svojo novourejeno

pasarsko delalnico,

v kateri izdeluje v najraznovrstnejših oblikah in slogih cerkveno orodje, kot: moštrance, ciborije, kelihe, tabernakelne, svečnike, léstence itd. iz najtrše in najzanesljivejše kovine, lično in cenó po poslanih uzorcih ali lastnem načrtu. — Staro orodje popravlja in prenavlja, posrebuje in pozlatuje v ognji tudi strelododne osti po najnižji ceni. — Izvršeno blago pošlje dobro spravljeno in poštine prosto. 1592 52—39

Vincenc Čamernik,

kamnosek,

v Ljubljani, Parne ulice 9,

se najljubneje priporoča prečastiti duhovščini in izvršitev naročil vsakovrstnega

cerkvenega umetnega kamno-seškega dela,

kakor: altarjev, obhajilnih miz itd.,

slav. občinstvu pa svojo bogato zalogo najraznovrstnejših po najnovejših obrisih prav lično iz različnih vrst marmorja izdelanih

nagrobnihih spomenikov.

Preskrbi kompletne družbinske rakve na vže kupljenem svetu na tukajšnjem pokopališču.

Vse na tukajšnjem pokopališču stoječe, in pri njem izgotovljene spomenike, kateri se valed nedovoljnega zidanega temelja nagibajo, popravlja brezplačno dvakrat na leto in sicer spomladi in pred Vsemi svetimi.

Tudi p. n. stavbenim podjetnikom se priporoča v vsakovrstna

stavbinska dela,

katera fino, trpežno in ceno izvrši. 425 6—1

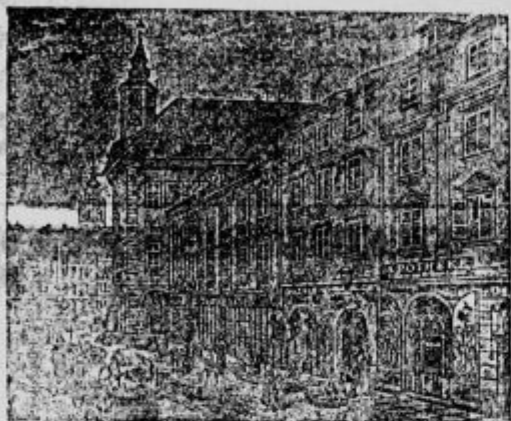
Filijalo je popolnoma opustil.

Umetne zobe in zobovja

stavlja na način, ki ne provzroči nikakih bolečin, ter opravlja vse zobne operacije in zobna plombovanja

A. PAICHEL,

(12) 69 zobozdravnik (7)
pri Hradskega mostu I. nadstr.

Za bolne in zdrave

je najboljšo hranilno sredstvo, silno potrebno za zdravje, priznano od zdravnikov kot „izvrstno“ in od mnogih bolnikov s priporočili najtopleje priporočena

Trnkóczy-jeva

hmeljna sladna kava

z dobrim okusom iz lepo dišavo.

Zavitek s $\frac{1}{4}$ kg. velja 30 kr. — Jako ceno pridejo zavitki 4 kg.

Dobiva se po poštni adresi pri Ubaldu pl. Trnkóczy-ju, lekarnarju v Ljubljani; na Dunaju imajo zalogo lekarnarji: Viktor pl. Trnkóczy, V. okraj, Hundstürmerstrasse 113; dr. Oton pl. Trnkóczy, III. okraj, Radetzkyplatz 17, Julij pl. Trnkóczy, VIII. okraj, Josefstädterstrasse 30; v Gradcu (Štajarsko) Vendelin pl. Trnkóczy, lekarnar; nadalje v vseh lekarnah, prodajalnicah dišav, kupoli itd.

(1391) Prekupci imajo obilen rabat. (26)

Italijansko vino!

Priporočam veliko svojo zalogo raznovrstnega

laškega vina.

Pokušnje od 100 litrov in višje. Kdor ima svojo posodo, prosim uljudno, naj jo pošlje.

Kupujem in prodajam zdrave vinske sode od 56 litrov do 50 hektoliter in tudi večje. Isto tako prazne steklenice. 409 3

J. C. Juvančič
v Šiški pri Ljubljani.

XXXX solidno blago XXXX

Janeza Dogan-a mizarski obrt

v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 15
(v Medjatovi hiši)

priporoča svojo dobro vrejeno zalogo

raznovrstnega politiranega in likanega pohištva.

Garniture, divane, madrace od 16 gld. do 40 gld., madrace na peresih 10 gld., dratene madrace 8 gld. 50 kr., pulte za mašne knjige itd. Naročila se točno izvršujejo. Cenilnik z podobami zastoj in franko. 392 (24-7)

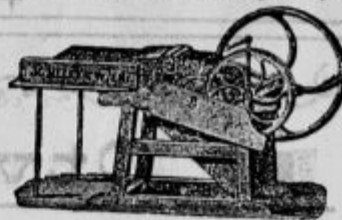
XXXX Najnižje cene XXXX

Vizitnice

priporoča

Katol. Tiskarna.

Vse stroje za kmetijstvo, vinarstvo in sadjarstvo,

mlatilnice, čistilnice za žito, trierje, slamoreznice, mline za sadje, stiskalnice za sadje in vino, za grozdje, kakor vse druge stroje in priprave za kmetijstvo, vinarstvo in sadjarstvo itd. priporoča v najnovejši in najboljši obliki, po ceni:

IG. HELLER, DUNAJ,

Praterstrasse 78.

Ilustrovani zapiski in posebna pisma v hrvaškem, nemškem, laškem in slovenskem jeziku po zahtevu brezplačno in franco. — Čas za poskušanje — garancija, opodobi pogoj.

Zopet mišljeno cene!

165 (12-6)

Primerna darila!

priporoča uljudno

Fran Čuden,

urar,

preje J. GEBE,

v Ljubljani, Slonove ulice št. 11,

ter vabi uljudno preč. duhovščino in sl. občinstvo na ogled svoje velike izborne zaloge najraznovrstnejših

žepnih ur, zlatih, srebrnih in nikelnatih, stenskih ur z nihalom, ur s stolom in ur budilnic (Weckeruhren), ur z godbo in godbenih valčkov v ličnih politiranih omarih, raznovrstnih verižic, prstanov in uhanov.

Cene žepnim uram so naslednje:

Najfiniješe nikelnate ure	od gld. 3-80 do	6 —
srebrne ure s ključem	7-50	10 —
srebrne remontoir-ure	7-50	12 —
iste z dvojnimi oklepom	9 —	18 —
zlate ure za dame	16 —	35 —
zlate ure za gospode	24 —	130 —

Garantiram povsem za poštenost pri meni kupljenega blaga; za zanesljivost mehanizma pa poldrugo leto jamčim. — Cenjeni naročniki se mogó prepričati, da moje blago ni zamenjati z dunajskim tovarniškim blagom, vzle temu, da prodajem dobro blago za res nizko ceno.

Popravila izvršujem točno in zanesljivo ter jamčim za dobro izvršbo — Vnanjim naročnikom postrežem po želji z obratno pošto. 17-11 205 38 25

Ilustrovani ceniki na željo gratis in franko.

Sarg-ovo zdravstveno oblastveno preskušeno zobno čistilno sredstvo

KALODONT.

Dobiva se v lekarnah in parfumerijah itd. kos po 35 kr. (1419) 24

St. 209. R.

Razpis služeb.

421 3-2

Pri podpisanih uradu ste izpraznjeni

dve mesti pisarjev

z mesečno plačo tridesetih in petindvajsetih goldinarjev,

katera bi se v slučaju posebne spretnosti in marljivosti s časom primerno povišala.

Prosileci morajo biti popolnoma vešč nemščine in slovenščine toliko v besedi, kolikor v pisavi in se bo pri enaki sposobnosti dala prednost tistemu, kateri ima najlepšo pisavo.

Prošnje naj se semkaj vložijo do konec septembra t. l., katerim je priložiti:

1. spričevalo dobrega obnašanja;
2. krsni list;
3. v obeh jezikih la-tinoročno pisani obrazec;
4. spričevalo o dosedanjem službovanju.

C. kr. okrajno glavarstvo v Tolminu,

dué 12. septembra 1892.

Gričar & Mejač

preje M. Neumann.

Najstarejša in največja

konfekcijska zaloga

v Ljubljani, Slonove ulice št. 11.

! Novo došle jesenske novosti!

v ženskih dež. plaščih, dolmanih, zgornjih suknjah, jaketih, potnih oblekah, pelerinih.

Največja izbéra

v otroških in dekliških plaščih in jaketih

po jako zmernih cenah.

Ilustrovani katalogi zastoj in franko.

Jesenske vrhne snknje, menčikovi, vremenski plašči in obleke za gospode in posebno praktične za šolske dečke

po najnižjih cenah.

Opomba: Takih konfekcijskih predmetov, kakoršnih nimava v zalogi, dajeva iz drugega blaga, katerega se pri naju nahaja obilna vzgledna kolekcija, po meri in najnovejšem kroju točno in najceneje na Dunaju izdelati.

RAZPRODAJA

od M. Neumann-a prevzeto 423 6-1

konfekcijske zaloge

po znatno znižanih cenah.

Tirolska slikarija

na steklo 54 12-8

katedralna steklarnica

Neuhanserja, dr. Jele in drugov

Inomostu, na Dunaju in v Novem Jorku.

Ravnatelj podružnice

Carol Gold,

Dunaj, IV., Magdalenenstrasse 29.

Otvoritev trgovine.

Čast nama je najljubše naznaniti, da sva z **dné 10. septembra** v onih prostorih, kjer je dosedaj imel gospod **Adolf Pollack** svojo prodajalnico, **na stolnem trgu št. 2 (Pred škofijo)**, pod tvrdo

Grobelnik & Ihl

ki je protokolovana pri trgovskem sodišči, otvorila novo

trgovino s suknenim, platnenim in manufakturnim blagom.

Ugodna nakupovanja in zveze z znamenitimi tovarnami omogočujejo nam, da moreva cenjene naročnike postreči z novo solidno robo po prav nizkih cenah ter se priporočava z odličnim spoštovanjem

(414) (3-3)

Grobelnik & Ihl.

Založba tovarne

pri

FRANU DETTER-JU

v Ljubljani, na Starem trgu št. 1, nasproti železnemu mostu.

Tu se dobivajo vsake vrste **kmetijski stroji**, prav izvršne **slamorenice**, kakor tudi **blagajnice**, varne pred tatovi in ognjem. — P. n. gospodinjam, šiviljam, krojačem in čevljarjem pa priporočam svoje najboljše

šivalne stroje

10% ceneje ko drugod, za katere tudi 5 let jamčim (garantiram). — **Popravila strojev** izvršujejo se pri meni točno in po ceni.

P. n. kupci, ki ne morejo prej plačati nakupne svote za te prekorne stroje, morejo plačati pozneje, **šivalne stroje** tudi na **mesečne obroke**. — Priporočam se torej za prav obilno nakupovanje, **svarim** pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupovati strojev od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem že marsikaterega gospodarja spravili v zadrego.

Moj potovalec g. **Fran Remic** ima moje legalizovano splošno pooblastilo, nanj se more vsako popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugače pa prosim se pismeno in z zaupanjem na me obrniti.

Spoštovanjem

419 3-1

tvrdka Frana Detterja.

Knjigarna

Kleinmayr-ja in Bamberg-a

v Ljubljani na Kongresnem trgu 2

priporočam svojo

415 12-6

popolno zalogo

vseh v tukajšnjih in vnanjih učiliščih uvedenih

šolskih knjig

v najnovejših izdajah broširane in v trdnih šolskih vezih **po najnižjih cenah.**

Seznami uvedenih knjig se oddajajo zastonj.

P. n. slavnemu občinstvu naznanjam uludno, da sem otvoril **v ponedeljek dné 5. t. m.** pod tvrdo

Anton Zagorjan

v „Slov. Matice“ hiši, na Kongresnem trgu št. 7 v Ljubljani

trgovino s šolskimi knjigami, papirjem in z vsemi pisalnimi in risalnimi potrebščinami.

V zalogi bodem imel vedno le **najboljše in ceno blago.**

Slavnemu občinstvu priporočam se za obila naročila in zagotavljam, da bodem po možnosti ustrezal vsem zahtevam v popolno zadovoljnost beležim

odličnim spoštovanjem

Anton Zagorjan.

404 5-4

Dunajska borza.

Dné 17. septembra.

Dné 16. septembra.

Papirna renta 5%, 16% davka	96 gld. 65 kr.
Srebrna renta 5%, 16% davka	96 „ 30 „
Zlata renta 4%, davka prosta	115 „ 85 „
Papirna renta 6%, davka prosta	100 „ 44 „
Akcije avstro-ogerske banke, 600 gld.	995 „ — „
Kreditne akcije, 160 gld.	313 „ 75 „
London, 10 funtov stl.	119 „ 70 „
Napoleonor (20 fr.)	9 „ 50 1/2 „
Cesarski cekini	5 „ 69 „
Nemških mark 100	58 „ 75 „

Ogerska zlata renta 4%	112 gld. 50 kr.
Ogerska papirna renta 5%	100 „ 45 „
4% državne srečke l. 1854., 250 gld.	140 „ 25 „
5% državne srečke l. 1864., 100 gld.	151 „ — „
Državne srečke l. 1864., 100 gld.	185 „ 50 „
Zastavna pisma avstr. oer. zem. kred. banke 4%	96 „ 15 „
Zastavna pisma	100 „ 30 „
Kreditne srečke, 100 gld.	189 „ 75 „
St. Genois srečke, 40 gld.	62 „ 50 „

Ljubljanske srečke, 20 gld.	22 gld. — kr.
Avstr. rubežega križa srečke, 10 gld.	17 „ 40 „
Budolfove srečke, 10 gld.	24 „ 50 „
Salmove srečke, 40 gld.	62 „ 20 „
Windischgrazove srečke, 20 gld.	58 „ — „
Akcije anglo-avstrijske banke, 200 gld.	152 „ 50 „
Akcije Ferdinandove sev. želez. 1000 gl. st. v. 2822	50 „
Akcije južne železnice, 200 gld. kr.	98 „ 25 „
Papirni rubelj	1 „ 20 1/2 „
Laških lir 100	— „ — „

MERCUR menjarnična delniška družba na Dunaju.

I. Wollzeile št. 10.
Najkulantnejše se kupujejo in prodajajo v kursnem listu navedeni vrednostni papirji, srečke, valute in devize.

Razna naročila izvrše se najtežje.

Za nalaganje kapitalov priporočamo:

4% bolzansko-meranske prioritete.

4% gališkega zemljiškega kreditnega društva zastavna pisma.

4% duhovsko-podmestelske (Dux-Bodenbacher) srebrne prioritete.

Dunajske komunalne promese

3% gld. in 50 kr. kolek.

Glavni dobiček 200.000 gld. avstr. val.

Tisine promese

3% gld. in 50 kr. kolek.

Glavni dobiček 100.000 gld. avstr. val.

Obe vkupe le 6 gld. avstr. val.

Zrebanje dné 1. oktobra.

Izdajatelj: Dr. Ivan Janžič.

Odgovorni urednik: Ignacij Župnik.

Tisk „Slovenskega listnika“ v Ljubljani.